

11 Aralık 2016

Çocuk  
030300

1354

*The rights of children in Islam.* Doha: Fanar, Qatar  
Islamic Cultural Center, 2015?. 7 pp.

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN

04 Aralık 2016

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN

3706 BENOTMAN, Noman & MALIK, Nikita. *The Çocuk  
children of Islamic State*. London: Quilliam, 2016. 030300  
97 pp. Children born and raised in Islamic State.

12 Subat 2017

8809 *Childhood in the late Ottoman Empire and after* / ed.  
Benjamin C. Fortna. Leiden: Brill, 2016 (Ottoman  
Empire and its Heritage, 59). 285 pp. Late 19th-  
early 20th centuries.

Çocuk  
030900

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN

030900

DİA

## ÇOCUK

Nurdoğan, Arzu M.

A comparative analysis of childhood perception in the nineteenth century .-- 2008 ISSN: 1302-2431 : Akademik Araştırmalar Dergisi. Journal of Academic Studies, vol. 36 pp. 167-187, (2008)

Ottoman Empire - 19th century | Childhood children | Great Britain - comparative

McKinney, Brenda; Salins, Lauren

A decade of progress: promising models for children in the Turkish juvenile justice system .-- 2013 ISSN: 1563-5107 : UCLA Journal of Islamic and Near Eastern Law, vol. 12 pp. 13-54, (2013)

Eftekhary, Ali

A Muslim childhood .-- University of Texas Press, Austin, 2002 : Remembering childhood in the Middle East: memoirs from a century of change. Collected and edited by Elizabeth Warnock Fernea , pp. 246-252,

030900

DİA

**ÇOCUK**

**Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman**

**21.08.2017**

Toer, Pramoedya Ananta; Pramoedya Ananta Toer  
A child of all nations .-- Penguin, New York:, 1996 :

**Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman**

**21.08.2017**

Zahaykeh, Mohammad  
A child's misgivings about the war .-- Pocket Books, New York, 1998 : Children of Israel, children of  
Palestine: our own true stories. [Ed. ] L. Holliday , pp. 189-197,

**Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman**

**21.08.2017**

Rubin, Uri  
'Al-walad li-l-firāsh': on the Islamic campaign against 'zinā' .-- 1993 ISSN: 0585-5292 DOI: 10.  
2307/1595605 ISSN: 05855292 e-ISSN: 00826847 : Studia Islamica, vol. 78 pp. 5-26, (1993)

- 2875 ABDULLAH, Abdul Karim. Educational role of literature in Islam. *Islam and Civilisational Renewal*, 6 iii (2015) pp. 336-352.
- 2876 BAĞDATLI, Mustafa İsmail. Children's khutbah as a contribution to children's literature. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 32 (2015) pp. 109-134. Abstract(s): Turkish.
- 2877 BIZRI, Hala. The children's literature of the Arab countries: the question of language. *Bookbird*, 53 ii (2015) pp. 74-79. On which language(s) should be used to address children in such a particular context.
- 2878 OTHMAN, Roslina & MASSORO, Zainabu Zuberi. State of the art in publishing of Islamic children's books. *World Journal of Islamic History and Civilization*, 4 ii (2014) pp. 35-42.

1042 ESACK, Farid. Islam, children, and modernity: a Qur'anic perspective. *Children, adults, and shared responsibilities: Jewish, Christian, and Muslim perspectives*. Ed. Marcia J. Bunge. Cambridge & New York: Cambridge University Press, 2012, pp. 99-118. *çocuk*  
*030500*

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
ONRA GELEN DOKÜMAN

782  
Çocuk  
0303000

*Children, adults, and shared responsibilities: Jewish, Christian, and Muslim perspectives.* Ed. Marcia J. Bunge. Cambridge & New York: Cambridge University Press, 2012. 326 pp.

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN



سهله قرار دارد که زیارتگاه مشتاقان و دوستداران اهل بیت (ع) است.

منابع: جز آنچه در متن آمده است، تاریخ طبری، ترجمه، ۲۵۱۲؛ مجله مسجد، سال هشتم، ۸۶ تا ۸۷؛ عقد الفرید، ۲۸۸/۲؛ تشریح تهذیب التهذیب، ابن حجر، ۱۶۰۱۲؛ اعیان الشیعة، ۳۷۸/۷؛ میزان الاعتدال، ذهبی، ۳۱۵/۲؛ تأسیس الشیعة لعلوم الاسلام، حسن صدر، ۳۵۵.

حسین سرمد محمدی

### صعود، قوس ← قوس صعود

**صِغَر** (صغیر)، صِغَر به معنی خردی و کوچکی و صغیر یعنی طفل خردسال مذکری که به بلوغ نرسیده باشد. مؤنث آن صغیره یعنی دختر بچه خردسال. به گناهان کوچک نیز گناهان صغیره در مقابل گناهان کبیره اطلاق می‌کنند. جمع صغیر صِغَار و صُغْرَا و کتب لغت کلمه صِغَر را با اعراب و معانی مختلف شرح داده‌اند. صُغْر و صِغَر و صَغَارَة و صُغْرَانَا به معنی کوچک و ناچیز و صُغْرُ صِغْرَا و صُغَارَا و صُغْرَا خَوَار و اهانت و ذلیل شده و ... که صاغر اسم فاعل آن به معنی راضی به ذلت شده و جمع آن صاغرین و صاغرون است. کلمه صغیر به معنی کوچکی و خردسالی در ۵ آیه و اصغر به معنی کوچکتر در دو آیه و صاغرین و صاغرون و صغار به معنی ذلیل شدگان در ۶ آیه از قرآن مجید آمده است. در اخبار و احادیث راجع به نگهداری و تربیت عقیدتی و اخلاقی صغار روایاتی نقل شده و مخصوصاً توجه به وضع حال و زندگانی اطفال یتیمی که ابوی خود را از دست داده و بی سرپرست مانده‌اند سفارشهای اکیدی به مسلمانان شده است که برای اطلاع کامل از مطالب آنها باید به کتب حدیث مخصوصاً بحار الانوار مجلسی مراجعه نمود. نگاهداری صغار مادام که پدر و مادر آنها در قید حیاتند شرعاً و قانوناً با آن دو است و همچنین ولایت بر طفل صغیر برای انجام امور دنیوی او از هر قبیل با پدر او است و در صورت فقد پدر با جد پدری است در صورتی که در قید حیات باشد و الا ولایت با قیمی خواهد بود که حاکم شرع (دادگاه) تعیین خواهد کرد. نگاهداری طفل صغیر در اصطلاح فقهی حضانت گفته می‌شود که در صورت اختلاف و جدایی زوجین، اطفال صغیر پسر یا دختر طبق قانون اخیر التصویب تا ۷ سالگی با مادر طفل و بعد از آن با پدر خواهد بود و در صورت ادامه اختلاف دادگاه تکلیف حضانت را تعیین می‌کند.

اطفال صغیر هنگامی که به حالت بلوغ برسند (به اصطلاح

گفت: خدا در قیامت کافران و فاسقان را تشنه می‌گذارد. آن کس که شراب می‌خورد و مست در مسجد مسلمانان امامت می‌کند و نماز صبح را در مستی ۴ رکعت می‌خواند و می‌گوید: امروز شادمان هستم و اگر بخواهید چند رکعت دیگر می‌خوانم آیا شایستگی امامت دارد؟ سخنان صعصعه به گونه‌ای آنان را به خشم و غضب آورد که خواستند به قتلش برسانند و لیکن معاویه از آنان خواست رهایش کنند به خاطر اینکه رسول و پیک است (قاموس الرجال، ۴۹۲/۵؛ رجال خوئی، ۱۱۲/۱۰)؛

پس از ضربت خوردن حضرت علی (ع) صعصعه اجازه ورود خواست و این در صورتی بود که به کسی اجازه ملاقات با امام داده نمی‌شد؛ لذا صعصعه به کسی که اجازه ورود می‌داد گفت: از قول من به علی (ع) بگو ای امیرالمؤمنین! خداوند در زندگی و مرگ تو را رحمت کند که همانا خداوند در دل تو بس بزرگ است. تو به ذات خداوند بس دانایی آن دربان گفتار او را به امیرالمؤمنین (ع) عرض کرد. حضرت فرمود: «قل له و انت یرحمک انه فلقد کنت خفیف الفشونه و کثیر المعونه» = به او بگو خداوند تو را هم رحمت فرماید که فردی کم زحمت و بسیار یاری دهنده بودی (مقاتل الطالبین، ۵۰). صعصعه جزء معدود افرادی بود که در تشییع جنازه حضرت علی (ع) شرکت کرد و پس از دفن آن حضرت بر سر قبر سخنرانی بلیغ و مشهوری ایراد نمود.

در دوران سلطه معاویه بر سرزمینهای اسلامی، مغیره کارگزارش که فرماندار کوفه بود از صعصعه می‌خواهد که برخیزد و علی (ع) را لعنت کند وی برخاسته و به مردم می‌گوید: «ای مردم امیر شما به من فرمان می‌دهد که علی (ع) را لعنت کنم او را لعنت کنید که خدایش لعنت کند. و در ضمیر خود او مغیره را در نظر داشت (جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه، ۴۱۵/۶). پس از شهادت حضرت علی (ع) و صلح امام حسن او هم مانند بسیاری از یاران این دو امام بزرگوار مورد خشم و کینه بنی امیه قرار گرفت به طوری که به فرمان معاویه او را به جزیره «اورال» در بحرین تبعید کردند. که سرانجام در سال ۶۰ ق درگذشت.

حضرت امام صادق (ع) درباره صعصعه فرمودند: به راستی او پیوسته با امیرالمؤمنین بود، و آنکس که حق امیرالمؤمنین را شناخت کسی نبود مگر صعصعه (جامع الرواة، ۴۱۱). هم اینک در کوفه مسجدی به نام صعصعه بن صوحان وجود دارد که علاوه بر شهرت به خاطر فضیلت و متبرک بودن، دعا و نمازهای خاصی دارد که این موضوع شاید به جهت جلالت قدر و بزرگی شأن بنیانگذار آن باشد. مکان این مسجد در سمت شرق مسجد

٧٢ ..... الموسوعة الفقهية الميسرة / ج ١٣

ولا تسأل عنه»<sup>(١)</sup>.  
ومما تجب الكفارة فيه بحمل، قتل المحرم  
فرخ الحمام، وكسر بيضه إذا تحرك فيه الفرخ.  
وقد تقدّم الكلام عن ذلك في عنوان:  
«حمام» و«بيض».

## مظانّ البحث:

- كتاب الأطعمة: ما يحرم بالعرض (الجلل).  
- كتاب الحج: كفارات الإحرام.

## حَمَلٌ

## لغة:

له عدّة معانٍ ربّما ترجع إلى معنى واحد،  
وهي:

- الجنين الموجود بالفعل في رحم الأنثى  
من الإنسان والحيوان، ويقال لصاحبة الحمل:  
«حامل»؛ لعدم اشتراكها مع الذكر في الصفة ويقال  
لها: حاملّة؛ للتشابه مع سائر موارد التأنيث.

- الثمر الموجود على الشجر فعلاً.

- رفع الشيء على الظهر، فيقال للمحمول:

حَمَلٌ، وللفاعل الذكر: حامل، وللأنثى: حاملّة لا  
غير. والحَمَالُ والحَمَالَةُ صيغتان للمبالغة<sup>(١)</sup>.

(١) أنظر: ترتيب كتاب العين، ولسان العرب، والمصباح  
المنير: «حمل».

01 Temmuz 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN

قال المحقّق الحلّي: «في كلِّ واحد من القطا  
والحجل والدراج حَمَلٌ قد فُطم».

وعلق عليه صاحب المدارك قائلاً: «هذا  
مذهب الأصحاب لا أعلم فيه مخالفاً»<sup>(٢)</sup>، واستدلّ  
عليه في التهذيب<sup>(٣)</sup> بما رواه في الصحيح، عن  
سليمان بن خالد، عن أبي عبد الله عليه السلام، قال:  
«وجدنا في كتاب عليّ عليه السلام في القطاة إذا أصابها  
المحرم حَمَلٌ قد فُطم من اللبن وأكل من الشجر»<sup>(٤)</sup>.

وعن سليمان بن خالد، عن أبي جعفر عليه السلام:  
قال: في كتاب عليّ عليه السلام «من أصاب قطاة أو حجلة  
أو درّاجة أو نظيرهنّ فعليه دم»<sup>(٥)</sup>...»<sup>(٦)</sup>.

وحُمِلَ الدم في الثانية على الحَمَلِ المذكور  
في الأولى.

(١) الوسائل ٢٤: ١٦١، الباب ٢٥ من أبواب الأطعمة  
المحرّمة، الحديث الأوّل.

(٢) أنظر هذه الدعوى ونحوها في: الكفاية ١: ٣١٥، والحدائق  
١٥: ٢٣٩، والجواهر ٢١: ٤٣٢.

(٣) التهذيب ٥: ٣٤٤.

(٤) الوسائل ١٣: ١٨، الباب ٥ من أبواب كفارات الإحرام،  
الحديث الأوّل.

(٥) المصدر المتقدّم: الحديث ٢.

(٦) المدارك ٨: ٣٤٥.



## نظرة إلى فقه رعاية الأطفال والأيتام في ضوء موقف الفقهاء المسلمين من تأصيل مفهوم الشخصية

أ.د. إبراهيم كاهي دُونَمَز

كلية الإلهيات، جامعة مُزْمَرَة، إستانبول، تركيا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدخل

لقد احتلت التأكيدات على أهمية الزواج ومؤسسة الأسرة، والترتيبات المتوافقة مع هذه الرؤية الأساسية والمستمدة منها، والتي وردت مفضلة في القرآن الكريم وشئمة الرسول ﷺ المصدرين الأساسيين للفقه الإسلامي، احتلت مكانة واسعة في تراث الفقه الإسلامي، وفي دراسات معاصرة متعددة. وقضية رعاية الأطفال (والأمومة المتصلة به اتصالاً وثيقاً) لها مكانة مهمة أيضاً ضمن المسائل المدرجة في هذه الدراسات. وكما أولى كثير من علماء الإسلام المعروفين بدراساتهم في مجالي الفلسفة والأخلاق اهتماماً خاصاً بهذا الشأن من زوايا مختلفة، فإن الأحكام الفقهية المتعلقة بالأطفال (وأحكام الجنين الذي لا يزال في بطن أمه) قد تمّ دراستها بشكل موسع في جميع كتب أصول الفقه وفروعه. وقد أفرد بعض العلماء المتقدمين مؤلفات مستقلة حول الأحكام الفقهية الخاصة بالأطفال، وكذلك قام الباحثون المعاصرون بإعداد دراسات مستقلة في هذا الموضوع. وأما حقوق الأيتام ورعايتهم والاهتمام الخاص بهم، فموقف الكتاب والشئمة في هذا الجانب وما استنبط العلماء من الأحكام منهما حول هذا الموضوع كان واضحاً ومتميزاً جداً، وبكيفية لا يمكن أن نجد مثله في أي دين آخر أو ثقافة أخرى.

وكذلك أولى الفقهاء اهتماماً خاصاً لمسائل الولاية والوصاية لما لهذين الموضوعين، من تلامز وثيق بحماية الأيتام والأطفال، منطلقين في ذلك من نصوص الكتاب والشئمة.

وخلاصة القول: أن ما جاء في القرآن والشئمة من أحكام ومبادئ واستنتاجات العلماء في ضوءها، ولا سيما الموروث الفقهي في هذه المسائل، لا تزال كلّ ذلك مصدر إلهام ليس فقط للأمة الإسلامية بل للعالم أجمع. ومن أوضح الأدلة على ما قلنا إعجاب أصحاب الأديان والثقافات

125-132

Yetim

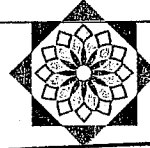
220204

Çocuk

030300

اعمال ندوة تطور العلوم الفقهية

الفقيه الحضري، فقه العبران



Türkiye Diyanet Vakfı	
İslam Araştırmaları Merkezi	
Kütüphanesi	
Deri. No:	239854
Tas. No:	297-5
	AMAN

المنعقدة خلال عام:

1431 هـ - 2010 م

1433/2012 Uman

16 Ekim 2016

MADDE YAYINLANDIKTAN  
SONRA GELEN DOKÜMAN